

206

Z O R Z A22 czerwiec 1983 roku - informacja nr 1

Częstochowa

- na terenie częstochowskiego węzła kolejowego zanotowano wypowiedzi b. aktywu "Solidarności", że wypowiedzi papieża w Katowicach o prawie do zrzeszenia się dodało im otuchy i moralnego wsparcia w walce o odrodzenia się "Solidarności"
- zanotowano opinie, że częstochowskie spotkanie papieża z młodzieżą dowodzi, że obecne jej pokolenie jest stracone dla władzy państwowej pod względem politycznym i ideologicznym i nie da się tego już odrobić

Kraków

- wśród b. działaczy "Solidarności" i KPN lansuje się zamysł przemarszu z błon do Mistrzejowic, w tej sprawie w dniu 21 w Krakowie kolportowano ulotki
- uzyskano kolejną informację, że I zmiana w Kombinacie Hutniczym im. Lenina zamierza zorganizować przemarsz do Mistrzejowic po zakończeniu pracy - rozpowszechnia się pogłoska, że w Mistrzejowicach będzie Wałęsa
- dziennikarze krakowscy są przekonani, że papież podczas uroczystości w Krakowie wypowie się w sposób bardziej zdecydowany na temat sytuacji w Polsce - stanowić to będzie jego podsumowanie wizyty w Polsce

Poznań

- kler poznański wyraża rozczarowanie z pobytu papieża - oczekiwano bardziej zdecydowanych z jego strony wypowiedzi oraz bardziej entuzjastycznych reakcji zebranych tłumów

Warszawa

- środowisko literackie ocenia, że Kościół nie zamierza już szukać oparcia w "Solidarności" lecz ubiega się o dialog z władzą, co przynosi mu określone korzyści. Nie mniej jednak podziemie w dalszym ciągu jest zmuszone do szukania wsparcia z Kościoła z czego Episkopat zdaje sobie sprawę

- Gdańsk - 21 bm L. Wałęsa poinformował dziennikarzy zachodnich, że otrzymał 3 dniowy urlop i wyjeżdża do Krakowa
- Katowice - b. aktyw "Solidarności" uważa, że wystąpienie papieża w Katowicach stworzyło im nadzieje do uregulowania sprawy "Solidarności" i podjęcie działań w kierunku tworzenia chrześcijańskich związków zawodowych
- Kielce - wśród księży zanotowano wypowiedzi, że:
- Episkopat po wizycie papieskiej w sposób bardziej widoczny i oficjalny zacznie popierać niektóre decyzje władz państwowych zmierzające do odnowy w kraju
- w wystąpieniach papieża występują elementy polityczne, nie mniej zawierają one dużo rozwagi i świadczą o pełnej znajomości psychiki Polaków,
- prezentowanie istnienia opozycji w formie transparentów na uroczystościach z udziałem papieża ma charakter marginalny i są praktycznie nie zauważalne
- Płock - wśród kolejarzy zanotowano wypowiedzi, że masowy udział w uroczystościach papieskich jest pewną swoistą formą niezadowolenia z istniejącej sytuacji w kraju i powinno to dać władzom państwowym wiele do myślenia
- Lublin - w środowisku pracowników KUL z niezadowoleniem komentuje się środki bezpieczeństwa stosowane w stosunku do papieża, a szczególnie korzystanie przez niego z "oszkłonej klatki", tak jakby nie dowierzał polskiemu społeczeństwu
- Rzeszów - księża rzeszowscy uważają, że papież poprzez swoje wystąpienia w Poznaniu i Wrocławiu naraził się poważnie różnym ziomkostwom w RFN. Jednocześnie wyrażają obawy, że po wyjeździe papieża władza będzie miała duże trudności z utrzymaniem porządku, gdyż społeczeństwo uzyskało w wyniku wizyty potężny ładunek moralnego wsparcia i nadziei na zmianę swej sytuacji
- Szczecin - w środowisku naukowym znanym z prosolidarnościowych sympatii uważa się, że papież osten-

tacyjnie lekcewały sobie protesty władz w związku z jego wystąpieniami. Uważa się, że wizyta jest zdecydowanym sukcesem Kościoła i opozycji, natomiast władze państwowe nic na niej nie zyskały

Jeśli chodzi o spotkanie z Wałęsą, to uważa się, że w ten sposób papież chce dać do zrozumienia społeczeństwu kogo uważa za przywódcę mas. Należy też liczyć się z faktem że pobyt papieża w Polsce wprowadzi poważny zamęt ideowym w szeregach PZPR i tym samym utrudni partii jej przyszłą działalność. Ocenia się także, że wizyta nie przysporzy Polsce sympatii w krajach socjalistycznych a zwłaszcza w ZSRR stawiając pod znakiem zapytania naszą wiarygodność jako partnera.

Toruń

- wśród kadry naukowej UMK zanotowano wypowiedzi, że takiego audytorium jakie ma papież PZPR miała tylko przez krótki okres czasu w 1956 roku. Wskazuje się też że skutkiem wizyty papieskiej będzie stopniowe narastanie ponownej fali niezadowolenia, które władza dotychczasowym środkami nie zdoła spacyfikować

Bielsko Biala

- mieszkańcy Wadowic wyrażają przekonanie, że w dniu 23 bm papież przybędzie do Wadowic, uda się na grób rodziców oraz zwiedzi klasztor OO Karmelitów Bosych

Białystok

- zanotowano wypowiedzi, że wizyta papieża przyczyni się do rozluźnienia dyscypliny społecznej, umocni opozycję oraz spowoduje dalszy wzrost wrogości do Związku Radzieckiego. Nie wyklucza się, że Kościół po wizycie zacznie jawnie demonstrować swą siłę przy każdej nadarzającej się okazji, a przede wszystkim w kierunku klerykalizacji społeczeństwa by w ten sposób pokazywać słabość władzy i partii

Departament I

- w kręgach b. działaczy KSS-KOR wypowiada się następujące opinie /m.in. red. Giełżyński, Lis-Olszewski, Siła-Nowicki/:
 - założenia wizyty papieskiej w Polsce zostały przygotowane w oparciu o oceny i informacje Episkopatu oraz niektórych umiarkowanych doradców b. "Solidarności" i przewidywały m.in.:
 1. wykazanie rozmiarów i siły poparcia społeczeństwa dla Kościoła i papieża
 2. stowrzenie gen. Jaruzelskiemu możliwości "wyjścia z izolacji wobec własnego społeczeństwa", a prze to wzmocnienie jego pozycji wobec reprezentantów "twardej linii"
 - konsekwentną realizację przez papieża przyjętych założeń wizyty ułatwia neutralizacja

- ekstremalnych "frakcji" podziemia. Strona Kościelna wyraża milcząco aprobatę dla inicjatywy demonstrowania obecności byłego związku poprzez transparenty i skandowanie haseł, lecz pozbawionych wszelkich akcentów konfrontacyjnych wobec władz,
- wizyta będzie miała istotne reperkusje dla pozycji międzynarodowej Polski, a mianowicie:
 1. dla ZSRR i innych krajów socjalistycznych - powinno stać się jasne, że nie może być mowy o pacyfikacji Polski, a zym bardziej o jej wyjściu z kryzysu na innej drodze niż porozumienie na linii Jaruzelski-Kościół-umiarkowane skrzydło opozycji
 2. w USA wizyta zostanie oceniona niejednoznacznie, wprowadzie papież podkreślił związki przyjaźni polsko-amerykańskiej, ale jednocześnie w łatwy do rozszyfrowania sposób zakwestionował słuszność polityki sankcji
 - wizyta zakończy etap "lawirowania" przez partię i rząd oraz "oczekiwania" przez społeczeństwo zmuszając obie strony do podjęcia decyzji o porozumieniu

- w grupie stołecznych dziennikarzy partyjnych dominują oceny negatywne wizyty papieskiej, stwierdza się, że pielgrzymka przyjęła wyraźne oblicze polityczne, szkodliwe dla władz i stosunków z sąsiadami oraz ideologicznej działalności PZPR. Zjawiska te pogłębił dodatkowo spotkanie papieża z L. Wałęsą. Podkreśla się także, że wizyta nabrała zbyt wielkiego charakteru, całkowicie zdominowała życie kraju, sparaliżowała produkcję w wielu zakładach pracy i przyczynia się do nietolerancji wobec osób o innych poglądach

Departament II

- część korespondentów zachodnich zaczęła prezentować opinie że w świetle dotychczasowych wyników wizyty papieskiej władzom nie udało się osiągnąć zakładanych celów i nastąpiła nawet ich porażka, a wizyta przerodziła się w wielką demonstrację poparcia dla zdelegalizowanej "Solidarności" - co będzie miało daleko idące konsekwencje. Sam papież zaś w swoich wystąpieniach umiejętnie ożywia nastroje religijno-nacjonalistyczne,
- z uwagą korespondentów zachodnich spotkała się wypowiedź przedstawiciela Biura Prasowego Episkopatu ks. Stanisława Opieli, który powiedział, że spotkanie papieża z Wałęsą będzie dla społeczeństwa po skiego "pragnieniem sprawiedliwości" jak też wyrazem "narodowej, kulturalnej, społecznej i religijnej jedności"
- w Centrum Prasowym krąży informacja, że papież zamierza w czasie wyjazdu powiedzieć o swej chęci

ponownego przyjazdu do Polski w 1985 roku na święto MBLubaczowskiej

- dziennikarze PAP uważają, że podstawowym celem wystąpień papieża jest inspiracja społeczeństwa do działań w duchu oporu i konsolidacji wokół idei prosolidarnościowych

Departament IV - uzyskano informację, że dyrektor Biura Prasowego Watykanu ks. Pancirolli zamierza opublikować komunikat protestujący przeciwko sposobowi interpretowania wystąpień papieża przez środki masowego przekazu. Komunikat ma być przekazany 22 bm do Centrum Prasowego

Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych

Z O R Z A22 czerwca 1983 roku - informacja nr 2

Departament I

- z posiadanych informacji wynika, że przedstawiciele korpusu dyplomatycznego krajów socjalistycznych na Zachodzie obserwują z dużą uwagą i jednocześnie niepokojem przebieg wizyty Jana Pawła II w Polsce. Z formułowanych w sposób powściągliwy pierwszych, wstępnych ocen przebija troska o spokojny, pozbawiony "dramatycznych wydarzeń" dalszy rozwój sytuacji w Polsce.

Zasadnicze elementy tych ocen sprowadzają się do następujących tez:

- celem wizyty - w założeniu Zachodu - było dokonanie "największej po II wojnie światowej dywersji w centrum obozu socjalistycznego" i stąd też generalnie negatywny do niej stosunek ze strony krajów socjalistycznych /dyplomaci CSRS, NRD/,
- dotychczasowy przebieg wizyty, a szczególnie spotkanie Jaruzelskiego z papieżem należy ocenić pozytywnie, m.in. z uwagi na zachowanie w Polsce spokoju wewnętrznego i nikłe w znaczeniu otwarte wystąpienia solidarnościowe /NRD/,
- wypowiedzi Jana Pawła II nie odbiegają zasadniczo od dotychczas prezentowanego przez niego podejścia do "spraw polskich". Podejmowane przez Zachód próby ich propagandowego zdyskontowania mają drugorzędne znaczenie. Najważniejszym zadaniem jest wykorzystanie wizyty do uspokojenia nastrojów społecznych i osiągnięcia porozumienia narodowego /ZSRR/,
- udzielenie przez władze PRL zgody na spotkanie papieża z Lechem Wałęsą jest nie bardzo zrozumiałe, szczególnie w świetle ich uprzednich zapewnień w tej kwestii. Stąd rozgoryczenie i przekonanie, że spotkanie to będzie w swej wymowie stanowić wyraz poparcia : papieża dla "Solidarności" i Wałęsy - jako "Przywódcy polskich robotników".

Departament IV

- przed godz. 8,00 wokół pałacu biskupiego w Krakowie zebrała się grupa ok. 1 tysiąca osób witając papieża udającego się do Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego
- o godz. 8,15 Jan Paweł II przybył do Collegium Maius w celu odebrania doktoratu honoris causa przed budynkiem zebrało się grupa ok. 1,500 osób, a na dziedzińcu ok. 1000 osób.

- w Collegium Maius podczas wręczenia tytułu doktora honoris causa Jan Pawał II wygłosił ok. 10 minutowe przemówienie, w którym podkreślił zasługi Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz swoje z nim związanie
- przed przybyciem papieża na Błonie krakowskie na uroczystość beatyfikacji brata Alberta Chmielkowskiego oraz Bija Ryszarda Kalinowskiego zebrało się ok. 700 tysięcy osób, natomiast w trakcie wygłaszania przez papieża przemówienia liczba zebranych wzrosła do 900 - 950 tysięcy osób.
- na zakończenie uroczystości ponownie zabrał głos papież przekazując m.in. pozdrowienia "...dla wszystkich cierpiących i pozbawionych wolności, wszystkich nieobecnych z różnych powodów..."
- wśród zebranych na Błoniach krakowskich eksponowano kilkadziesiąt transparentów z hasłami pro-solidarnościowymi w tym także spoza woj. krakowskiego /Przemyśl/ oraz emblematy NZS i KPN
- kolportowano także ulotki nawołujące do przejścia do Mistrzejowic na kolejną uroczystość z udziałem papieża o godz. 17,00
- po zakończeniu uroczystości na Błoniach krakowskich papież udał się do pałacu metropolity krakowskiego kardynała Macharskiego.

Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych

Z O R Z A22 czerwiec 1983 roku - informacja nr 3

Departament III

- z inspiracji adwokata Siły - Nowickiego 21 bm przeprowadził rozmowę adwokat Rozmarynowicz radca prawny kurii krakowskiej z kardynałem Macharskim uzyskując zapewnienie, że Lech Wałęsa wraz z żoną i dwojgiem synów zostanie przyjęty przez papieża w dniu 23 bm - do Krakowa Wałęsa ma być przywieziony samolotem

- w gronie pracowników naukowych Instytut Ekonomii Uniwersytetu Warszawskiego ocenia się, że papież w swoich dotychczasowych wystąpieniach nadspodziewanie dużo poświęca sprawom politycznym w kontekście stanu wojennego i rzekomych cierpień społeczeństwa z powodu antydemokratycznych form sprawowania władzy. Tym samym wystąpienia papieża stwarzają potencjalne niebezpieczeństwo niekorzystnej polaryzacji stanowisk i postaw wobec obecnej ekipy rządzącej.
Liczny udział w uroczystościach związanych z pobytem papieża oceniany jest jako legalne manifestowanie antyrządowych postaw i odcinanie się od ideologii komunistycznej.
Dość powszechnie rozpowszechniane są informacje, jakoby wizyta w Belwederze utrwaliła dość istotne rozbieżności między stronami, co spowodowało, że wystąpienia papieża nacechowane są akcentami politycznymi i nawoływaniem do nacisku na władze w imię poszanowania godności i praw człowieka

- wśród pracowników Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego ocenia się, że wizyta papieża stała się kolejną porażką władz a jej skutki dadzą o sobie znać w niedalekiej przyszłości

- przebywający w Polsce - prof. Adam Bromke - dyrektor Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Mac Master w Hamilton /Kanda/ analizując dotychczasowy przebieg wizyty papieskiej zwraca uwagę, że Kościół w Polsce nadal kroczy i będzie kroczył drogą wytyczną przez kardynała Wyszyńskiego i aprobowaną przez papieża.
Stwierdza, że nie ma mowy o jakichś odstępstwach od niej czy ustępstwach na rzecz władz. Przestrzega też aby władze zbyt euforystycznie nie podchodziły do wizyty papieża i aby za wcześnie nie uznały jej za swoje zwycięstwo.

Departament I

- w komentarzach środowiska naukowego Uniwersytetu Warszawskiego na temat wizyty papieskiej w Polsce przeważa opinia, że:
 - papież jednoznacznie skrytykował założenia polityki rządu po wprowadzeniu stanu wojennego udzielając jednocześnie poparcia dla byłej "Solidarności" oraz wyrażając pełne uznanie dla osób które zdecydowały się na walkę o jej istnienie,
 - obecny rozwój sytuacji w kraju zapowiada konieczność przeprowadzenia w najbliższym czasie reform politycznych w kierunku socjaldemokratycznym - byłoby to wyjście naprzeciw oczekiwaniom społeczeństwa i niektórych liczących się ugrupowań politycznych tj szeroko rozumianej opozycji
 - w wyniku wizyty coraz więcej członków nowych związków zawodowych w Krakowie zaczyna zmieniać swą postawę polityczną - na razie nie występują oficjalnie przeciwko polityce władz, ale coraz bardziej się od niej dystansują
- w opinii studentów Uniwersytetu Warszawskiego:
 - skutki wizyty papieża w Polsce będą dawały o sobie znać w długim okresie czasu, dotychczasowa opozycja straci autorytet i Kościół przejmie wiodącą rolę narzucając opozycji taktykę ewolucyjnych przemian, a nie rewolucyjnych zrywów,
 - przemówienie papieża do młodzieży należy odbierać jako wezwanie do działania i wytrwania a tym samym krytykę postaw "emigracji wewnętrznej",
 - istotnym elementem w homiliach papieskich jest jednoznaczne i bezpośrednie odwoływanie się do umów społecznych z sierpnia 1980 roku oraz apel o pełną ich realizację,
 - realizm polityczny Jana Pawła II wyraża się m.in. w odważnym podjęciu przez niego sprawy pokoju oraz decyzji włączenia do programu wizyty Ziemi Odzyskanych
 - wypowiedzi Jana Pawła II należy traktować jako program Kościoła we współczesnym świecie, jest to zapowiedź walki o ideały Kościoła, religii i wiary

Kraków

- w nocy z 21/22 w miejscowości Alwernia motocyklista znajdujący się w stanie wskazującym na spożycie alkoholu potrącił 7 uczestników pielgrzymki udającej się do Krakowa - 5 osób umieszczono w szpitalu - sprawca został zatrzymany

Departament IV

- kurialiści watykańscy - ks. Bolonek i ks. Kowalczyk oraz kurialiści gnieźnieńscy wyrażają opinię, że wizyta papieża w widoczny sposób wzmocni pozycję Kościoła w Polsce a władzom trudno będzie się z nim nie liczyć,
- abp Glubinowicz stanowczo zaprzecza opiniom korespondentów zagranicznych, że wizyta papieża ma charakter polityczny, którzy órzy tej okazji powołują się na jego wypowiedzi - abp Gulbinowicz prezentuje opinię, że zgodnie z założeniami wizyta papieska ma charakter pielgrzymki religijnej
- ks. Popiełuszko z parafii św. Stanisława Kostki w Warszawie uważa że po wizycie papieża nastąpi wzrost masowych represji przeciwko Kościołowi i "Solidarności", natomiast ks. Małkowski stwierdza że wizyta papieska umocni wśród duchowieństwa pozycję rzeczników ostrego kursu wobec władz państwowych. Podobne stanowisko prezentuje bp Tokarczuk i ks. Konatorski - proboszcz parafii w Leśnej Podkowie.
Opinie te ww. przekazują korespondentom zagranicznym

Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych

222

22 czerwiec 1983 roku - informacja nr 4

Kraków

- na uroczystości wręczenie papieżowi tytułu doktora honoris causa nie przybyło ok. 150 osób spośród zaproszonych gości
- podczas uroczystości na Błoniach krakowskich rozwinięto 22 flagi i transparenty o prosolidarnościowych hasłach - ponadto zakwestionowano 20 transparenty i flagi
- w godzinach popołudniowych /16,00/papież udał się na cmentarz rakowicki, a następnie do Mistrzejowic gdzie zebrało się ponad 100 tys. osób
- wśród zebranych w Mistrzejowicach rozwinięto 16 transparentów i flag prosolidarnościowych
- po zakończeniu uroczystości w Mistrzejowicach uformowała się grupa ok. 3 tysięcy osób, która zaczęła wznosić okrzyki "chodźcie z nami", "Polska to my", w wyniku podejmowanych działań - wspólnie z kościelną służbą porządkową grupa ok. 21,00 rozproszyła się
- papież po wyjeździe z Mistrzejowic przybył do katedry na Wawelu na zakończenie synodu prowincjonalnego, a następnie udał się na spotkanie z gen. Jaruzelskim
- w czasie powrotu /ok. godz. 22,30/ do rezydencji w pałacu biskupim na papieża oczekiwano ok. 10 tys. osób
- w dniu 22 zatrzymano ogółem 22 osoby w tym 11 studentów / 5 uczniów, 3 robotników, 2 pracowników umysłowych, 1 rolnik
- służba zdrowia w dniach 21-22 udzieliła 2260 porad ambulatoryjnych 21 osób zostało hospitalizowanych

Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych